

Istraživačko dokumentacioni
centar Sarajevo
Research and Documentation
Center Sarajevo

Fond za humanitarno pravo
Istraživanje i dokumentacija

CENTAR ZA
MIR, NENASILJE I LJUDSKA PRAVA
ŽUPANIJSKA 7, OSIJEK

HlcIndexOut: 019-016-1
Beograd, 20. ožujak 2005.

Prvo suđenje za ratni zločin u Republici Srpskoj

Sudsko vijeće *Okružnog suda u Banja Luci* (Republika Srpska, BiH) kojim je predsjedavao sudac Duško Bojović, donijelo je 11. veljače 2005. godine oslobađajuću presudu 11-orici policajaca, bosanskih Srba, za nezakonito pritvaranje katoličkog svećenika Tomsilava Matanovića i njegovih roditelja, u Prijedoru, za vrijeme oružanih sukoba u BiH (članak 142 Krivičnog zakona Republike Srpske). Prilikom objavljivanja presude, sudac Bojović je obrazložio oslobađajuću presudu nedostatkom dokaza, po članku 350, točka 3 Krivičnog zakona Republike Srpske. Naveo je kako tijekom postupka nije dokazano da su optuženi počinili krivično djelo za koje su optuženi te da prvooptuženi Ranko Jakovljević nije donio naređenje o protupravnom držanju Tomislava Matanovića u pritvoru. Predsjedavajući Sudskog vijeća, sudac Bojović zaključio je da se u ovom slučaju radilo o regularnom policijskom osiguranju, koje je naredio načelnik *Centra javne bezbednosti Prijedor* (CJB), preminuli Simo Drljača.

Suđenje je otpočelo 17. svibnja 2004. godine i održane su ukupno 23 sjednice glavne rasprave tijekom kojih je pored optuženih saslušano 57 svjedoka, od toga 34 svjedoka optužbe i 23 svjedoka obrane. Svi su optuženi nijekali izvršenje krivičnog djela, ističući da su samo obavljali svoj posao, da im je vrlo žao zbog sudbine porodice Matanović, ali da nisu imali nikakvog učešća u ovom zločinu. Osim toga, izvršen je i uvid u odluku *Doma za ljudska prava BiH* «**Josip, Božana i Tomislav Matanović protiv Republike Srpske**» iz 1996. godine, koja sadrži, između ostalog, i urgencije Banjalučke biskupije za puštanje svećenika Matanovića na slobodu, upućene institucijama Republike Srpske u studenom 1995. godine i više puta tijekom 1996. godine. Ovo je suđenje jedino suđenje za ratne zločine u Republici Srpskoj.

Na temelju praćenja, *Fond za humanitarno pravo* (SCG), *Centar za mir, nenasilje i ljudska prava, Osijek* (Hrvatska) i *Istraživačko – dokumentacioni centar, Sarajevo* (BiH) ocjenjuju da prvo suđenje za ratni zločin u Republici Srpskoj nije donijelo pravdu za obitelj Matanović. Sudsko vijeće je osnovalo oslobađajuću presudu na nedostatku dokaza, što više ukazuje na manjkavu istragu, kao i pasivnu ulogu Tužilaštva i Sudskog vijeća u pribavljanju dokaza. Osim toga, teško je prihvatiti ukazivanje Sudskog vijeća na gubitak mnogih važni dokaza, izgubljenih prilikom uništavanja dokumentacije CJB Prijedor, koju je navodno izvršio načelnik, u to vrijeme, Simo Drljača. Budući da je u vrijeme suđenja pokrenuta istraga za ubojstvo obitelji Matanović, postavlja se pitanje zašto taj postupak nije sjedinjen s predmetom za protuzakonito pritvaranje, nego se nastavlja s neopravdanim odugovlačenjem postupka.

Iako je optužnica podignuta za ratni zločin, Tužiteljstvo je tek u preciziranoj optužnici navelo da su optuženi prekršili članak 147 Ženevske konvencije o zaštiti civila tijekom oružanog sukoba u svezi s člankom 146 (1) iste Konvencije. U članku 147 se navodi da

protuzakonita zatvaranja predstavljaju tešku povrjedu Konvencije, dok se u članku 146 (1) navodi da se visoke strane ugovornice obvezuju da će poduzeti svaku zakonodavnu mjeru sa ciljem propisivanja krivičnih sankcija protiv osoba koje su izvršile, ili koje su izdale naređenje za izvršavanje bilo koje od teških povrjeda navedenih u članku 147. Tužiteljstvo se nije pozvalo na odredbe članaka 41, 42 i 43, koje na konkretniji način opisuju kada vlasti mogu odrediti prinudan boravak zaštićenim osobama. Ovim je odredbama je predviđeno da se prinudni boravak zaštićenim osobama može odrediti ukoliko to zahtijeva sigurnost Sile u čijoj se vlasti te osobe nalaze, ili ukoliko to zaštićena osoba zatraži. Također, svaka zaštićena osoba ima pravo, u najkraćem roku, na ponovno razmatranje, sa strane suda ili nadležnog tijela, već donesene odluke o upućivanju na prinudni boravak. U slučaju Matanovića, nije zadovoljen niti jedan od predviđenih uvjeta.

U pogledu utvrđivanja odgovornosti za ovo krivično djelo, važno je napomenuti da je Žalbeno vijeće Haškog suda, u presudi u *predmetu Tadić*, navelo da je za utvrđivanje postojanja protuzakonitog pritvaranja potrebno:

- 1) postojanje međunarodnog oružanog sukoba
- 2) da su žrtve civili, odnosno zaštićena lica
- 3) postojanje veze između pritvaranja i oružanog sukoba.

Pored navedenog, Žalbeno vijeće je u *predmetu Čelebići* stajališta da biće ovog krivičnog djela postoji samo u situaciji kada osoba koja izvrši pritvaranje ima ovlast da to pritvaranje i prekine. Međutim, u slučaju Matanovića, Sudsko vijeće je ustvrdilo da nitko od optuženih nije imao takvu ovlast, premda je optuženi Ranko Jakovljević obnašao nadređenu vlast u odnosu na ostale optužene.